

Kuhmon Keskustan valtuustoryhmän valtuustoaloite: Petojen talviruokinnan rajaamista selvitettävä

Khall 07.01.2026 § 4

Valmistelija Hallintojohtaja Kyllönen Pinja, puh. 044 7255223

Kuhmon Keskustan valtuustoryhmä jätti 16.12.2025 seuraavan valtuustoaloitteen:

"Kuhmon Keskustan valtuustoryhmä: Petojen talviruokinnan rajaamista selvitettävä.

Kuhmon erämaakaupungin Venäjän vastaisen rajan läheisyydessä on paljon paikkoja, joissa ruokitaan petoeläimiä haaskoilla ja raadoilla läpi vuoden. Petokuvaus on Kuhmossa tärkeä elinkeino ja houkuttelee paikkakunnalle turisteja erityisesti kesäisin, mutta talvella kuvausturismi on vähäisempää. Talviruokinta kasvattaa saatavilla olevan ravinnon määrää ja siten vääristää Kuhmon petokantoja niin, että haittoja aiheuttavien ja ihmisten toiminnasta riippuvaisten susien määrä kasvaa. Susien määrän kasvaessa on nähtävissä, että sudet ovat verottaneet paikallisia hirvi- ja peurakantoja. Sudet ovat myös vaaraksi koirille.

Pyydämme Kuhmon kaupunkia selvittämään, mitä toimia kaupungin on mahdollista tehdä petojen talviruokinnan rajaamiseksi erämaissa."

Esittelijä Kaupunginjohtaja Juntunen Juhana

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää saattaa aloitteen kaupunginjohtajan ja maaseutusihteerin valmisteltavaksi.

Päätös Kaupunginhallitus yksimielisesti hyväksyi kaupunginjohtajan päätösehdotuksen.

Valmistelija Vs. maaseutusihteeri Janne Ylijoki ja kaupunginjohtaja Juhana Juntunen

VASTAUS ALOITTEeseen

Haaskanpitoon liittyy runsaasti sääntelyä. Useat lait rajaavat, mitä haaskalla saa tehdä esimerkiksi määrittelemällä sallitun ravinnon, sijainnin ja ympäristövaikutukset. Haaskaruokintaa on mahdollista rajoittaa vain, jos siinä ilmenee ongelmia. Viranomaisen voi keskeyttää luonnonvaraisten eläinten ruokkimisen, vain jos tuote on ihmisten tai eläinten terveydelle tai ympäristölle vaarallinen ja jos vaara on välitön. Kunta ei voi rajoittaa haaskanpitoa.

Ruokaviraston mukaan "haaskanpito on toimintaa, jossa luonnonvaraisia eläimiä houkutellaan ravinnon avulla ruokintapaikalle, kun tarkoituksena on eläinten valokuvaus tai katselu, tai pienpetojen metsästys".

Haaskanpidon tarkoitus voi olla myös eläinten ruokinta esimerkiksi uhanalaisten petolintujen kohdalla. Ravinnoksi voi tarjota muun massa kuolleita sikoja, poroja, hevosia ja siipikarjaa sekä alle vuoden ikäisten nautojen, lampaiden ja vuohien raatoja. Myös niiden kotiteurastuksessa syntyneitä sivutuotteita voi tarjota. Lisäksi haaskalla saa tarjota kasvatettua kalaa, käsittelystä syntyneitä sivutuotteita sekä hirvien ja muiden luonnonvaraisten eläinten raatoja ja teurassivutuotteita.

Haaskaa ei voi pitää missä tahansa. Siihen on aina oltava lupa maanomistajalta eikä se saa sijaita asutuksen lähellä. Haaska ei myöskään saa aiheuttaa vesistöjen pilaantumista. Toistaiseksi valtioneuvoston asetuksella ei ole kielletty ravintohoukuttimen pitoa millään alueella.

Haaskanpitoa säätelevät kuluttajaturvallisuuslaki, metsästyslaki, EU:n sivutuoteasetus ja sitä täydentävä täytäntöönpanoasetus sekä jätelaki, ympäristönsuojelulaki ja maankäyttö- ja rakennuslaki. Kaikkien niiden tunteminen on edellytys haaskatoiminnalle.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston mukaan suurpetojen kuvaukseen tarkoitettuja haaskoja on lähinnä Itä- ja Pohjois-Suomessa. Kuhmolainen yritys Bear Centre (Kostamustie 5644) toteaa verkkosivuillaan, että "kausi alkaa huhtikuussa lumen ollessa vielä maassa, jatkuu kesän vihreyden läpi ja päättyy lokakuussa syksyn ruskaan."

Valviran ohjeen mukaan luokan 2 sivutuotteiden käyttö on kiellettyä kyseisen kunnan alueella silloin, kun karhunmetsästys on sallittua. Kun kannanhoidollisista syistä myönnetty karhunkaatoluvat on alueella käytetty, luokan 2 sivutuotteiden käyttö on jälleen sallittua. Haaskanpitäjän ja valvojan viranomaisen velvollisuus on seurata alueen karhunkaatolupien käyttöä.

Luokan 2 sivutuotteet ovat eläinperäisiä aineksia, joita ei saa käyttää eläinten rehuksi tai elintarvikkeiksi, mutta jotka eivät myöskään ole niin riskialttiita kuin luokan 1 sivutuotteet. Ne ovat keskiriskisiä materiaaleja. Luokan 2 sivutuotteisiin kuuluu esimerkiksi:

- Eläimet, jotka eivät ole kuolleet teurastuksen yhteydessä (esim. luonnollisesti kuolleet tai lopetetut tilalla)
 - Eläimet, jotka eivät täytä elintarvikekelpoisuuden vaatimuksia
 - Lannan ja ruoansulatuskanavan sisältö
 - Eläinperäiset tuotteet, joissa on lieviä tautiriskejä, mutta ei vakavimpia (luokan 1) riskejä
 - Eläimistä peräisin oleva materiaali, joka ei sovellu luokan 3 vähäriskisiin käyttötarkoituksiin esim. lemmikkiruoka)
- Maa- ja metsätalousministeriö suunnitteli syksyllä 2023 työryhmän perustamista haaskanpidon lakien selkeyttämiseksi. Ministeriön mukaan työryhmää ei kuitenkaan ole vielä perustettu

Haaskaruokinta Kuhmossa

Kuhmon kaupungin alueella on Ruokaviraston ylläpitämässä eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterissä (EPR) rekisteröityjä haaskaruokintapaikkoja vuoden 2025 lopussa 52 kpl. Sotkamon kunnan ympäristöterveyspalveluilta saatujen tietojen mukaan näistä seitsemän paikkaa oli käytössä vuonna 2025. Vuodesta 2020 on käytössä olevien haaskapaikkojen lukumäärä laskenut neljästätoista paikasta seitsemään. Vuosittaista vaihtelua on jonkin verran käytössä olevien haaskapaikkojen määrässä.

Talviaikana (tammi-helmikuu) käytössä olevien haaskapaikkojen määrä on vaihdellut vuosittain. Vuonna 2025 kaikki käytössä olleet haaskapaikat (7 kpl) olivat myös talviaikana käytössä.

Haaskaruokintaa koskevat vuosittaiset luvut 2020–2025

Vuosi	Haaskaruokinta paikkoja yht.	Haaskanpitäjiä yht.	Haaskoja talvikäytössä (tammi–maaliskuu)	Haaskoja käytössä yht.	Sivutuotteiden määrä (kg)
2020	49	39	7	14	20 100
2021	54	41	8	12	25 292
2022	53	40	5	9	14 288
2023	54	41	3	6	13 140
2024	54	41	5	10	23 197
2025	52	42	7	7	19 685

Yleisimmät käytetyt sivutuotteet ovat sian raadot, kalat ja perkaamosivutuotteet, koiranruoka ja rehulaatuinen jauheliha. Haaskapaikkojen sijainti ja haaskanpitäjien henkilöllisyys eivät ole julkista tietoa. Yleisesti voidaan todeta, että käytössä olevat haaskapaikat ovat pääosin itäisessä Kuhmossa.

Mahdollisuutta rajoittaa haaskanpitoa on tiedusteltu Sotkamon kunnan ympäristöterveyspalveluista valvontaeläinlääkäri Eero Schroderukselta sekä Lupa- ja valvontavirastosta valtioneeläinlääkäri Anne Woivalinilta. Kummankin vastaus oli yksiselitteisesti, ettei eläinlääkintäviranomaisilla ole toimivaltaa rajoittaa haaskanpitoa sinänsä. Heillä ei ole juurikaan mahdollisuutta vaikuttaa mihinkään muuhun kuin siihen, mitä haaskalle tuodaan ja miten se pidetään siistinä, jotta sitä kautta ei levitetä tauteja. Kuntien muillakaan viranomaisilla ei ole mahdollisuutta nykyisen lainsäädännön puitteissa rajoittaa haaskanpitoa.

Peura- ja hirvikannat sekä koirat

Aloitteessa tuodaan esiin huoli siitä, että susien määrän kasvaessa paikalliset hirvi- ja peurakannat ovat vähentyneet ja että sudet aiheuttavat riskejä koirille. Hirvi- ja peurakantojen kehitystä sekä suurpetojen vaikutuksia riistavaroihin seurataan valtakunnallisesti Luonnonvarakeskuksen (Luke) tuottaman tutkimustiedon ja tilastojen perusteella. Luke tuottaa vuosittaiset hirvi- ja peurakanta-arviot sekä ylläpitää valtakunnallista suurpetoseurantaa.

Metsäpeurakanta on herkkä heikkenemään. Laji on haavoittuva, koska populaatio on pieni ja geneettisesti kapea, ja sitä esiintyy maailmanlaajuisesti vain Suomessa ja Luoteis-Venäjällä. Kantaa uhkaavat mm. elinympäristöjen pirstoutuminen, suurpetojen, kuten suden, saalistus sekä liikenne, jotka hidastavat kannan kasvua. Metsäpeura lisääntyy hitaasti, mikä tekee kannasta haavoittuvan ympäristömuutoksille. Lajin suojelemiseksi on toteutettu laajoja hankkeita, kuten MetsäpeuraLIFE -hanke.

Susikannan säätely ja suurpetoihin liittyvät lupa- ja hallintotohtävät kuuluvat valtion riistahallinnolle, erityisesti maa- ja metsätalousministeriölle ja Suomen riistakeskukselle.

Suden aiheuttamat eläinvahingot Kuhmossa

Taulukossa on lueteltu maaseutusihteerille ilmoitetut suden aiheuttamaksi epäillyt eläinvahingot vuosina 2012-2025. Hyväksytyt koira- ja lammasvahingot on todettu suden aiheuttamiksi. Hylättyjen vahinkoilmoitusten hylkäyksen syy on ollut, että koiraa ei ole löydetty.

Suden aiheuttamat vahingot Kuhmossa			
Vuosi	Koira	Koira, hylätty	Lammas
2012	3		
2013	2		
2014	3		
2015	2	3	
2016	1	1	
2017	4	1	
2018	2		33
2019	5		5
2020	5	2	
2021	5		18
2022	5		4
2023	1		
2024	1		
2025			6

Luontomatkailuyrittäjien kuuleminen

Valtuustoaloitteeseen liittyen järjestettiin Kuhmon kaupunginhallituksen ja luontomatkailuyrittäjien välinen tapaaminen 24.2.2026. Tilaisuudessa alan

toimijat esittelivät ajankohtaisia näkökulmia Kuhmon ja Kainuun luontomatkailun kehitykseen. Ohjelmassa kuultiin mm. Idän Taiga ry:n katsaus yhdistyksen toimintaan sekä useiden matkailuyritysten puheenvuoroja ja kuvaesityksiä, jotka käsittelivät kansainvälisen wildlife-matkailun merkitystä alueen vetovoimalle, yritystoiminnalle ja kuljetustarpeille. Tilaisuuden tavoitteena oli vahvistaa yhteistä ymmärrystä luontomatkailun kehityssuunnista, toimijoiden yhteistyöstä ja alan kasvun edellytyksistä Kuhmossa.

Tapaamisen liittyen matkailutoimijat toimittivat sähköpostilla 24.2.2026 kaksi lausuntoa, jotka ovat liitteinä (Idän Taiga ry ja Visit Finland).

Idän Taiga ry korostaa lausunnossaan wildlife-matkailun merkitystä Kuhmon ja koko Kainuun aluetaloudelle. Yhdistys muistuttaa, että alueella on jo lähes 30 vuoden ajan tehty määrätietoista kehitystyötä, jonka tuloksena suurpetojen katselu ja kuvaus ovat nousseet kansainvälisesti tunnetuksi ja kysytyksi matkailutuotteeksi. Toiminta perustuu valvotusti käytettäviin ravintohoukuttimiin sekä ministeriöiden, viranomaisten ja Visit Finlandin kanssa laadittuihin turvallisuusohjeistuksiin. Talviaikainen suurpetojen tarkkailu nähdään Kainuulle erityisen tärkeänä kilpailutekijänä suhteessa Lappiin, sillä se tarjoaa alueelle omaleimaisen ja vetovoimaisen matkailusesongin. Lausunnossa korostetaan, että wildlife-yritystoiminnan rajoittaminen heikentäisi merkittävästi Kuhmon matkailuelinkeinoa, kansainvälistä vetovoimaa sekä alueen saavutettavuutta. Idän Taiga ry kehottaa olemaan ylpeä Kainuun suurpedoista ja niiden tuomasta vientitulosta harvaan asutulle itärajalle.

Visit Finland korostaa lausunnossaan, että kestävän matkailun kasvu edellyttää ympärivuotista matkailukysyntää eri puolilla Suomea. Wildlife-matkailu – erityisesti suurpetojen katselu ja valokuvaus – on itäisen Suomen ja Kainuun keskeinen vetovoimatekijä, joka tunnetaan hyvin kansainvälisillä markkinoilla, kuten Iso-Britanniassa, Ranskassa, Saksassa ja Hollannissa. Lausunnossa todetaan, että eläintenkatseilu erottuu kilpailussa vahvana matkailutuotteena ja tukee Arctic Lakeland -alueen brändiä sekä talvi- että kesämatkailussa. Visit Finlandille myönnetty Itäisen Suomen matkailun kasvuohjelman rahoitus hyödynnetään alueen tunnettuuden vahvistamiseen ja wildlife-tuotteiden markkinointiin kohdemarkkinoilla.

Esittelijä Kaupunginjohtaja Juntunen Juhana

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää hyväksyä em. selvityksen ja merkitä sen tietoonsa saaneeksi ja saattaa päätöksen tiedoksi kaupunginvaltuustolle. Samalla kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle, että se toteaa tämän aloitteen tulleen loppuun käsitellyksi.

Päätös